

Nr 41

Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av motioner om åtgärder för att fördjupa och stärka det svenska folkstyret.

Ärendet

I detta utlåtande behandlas motionerna I: 97 och II: 115 i vad de inte redan upptagits i utskottets utlåtande nr 23 under vårsessionen.

Motionärer är i *första* kammaren herrar Virgin, Eskilsson, Hernelius, Gösta Jacobsson, Kaijser, Yngve Nilsson, Sveningsson och Wallmark samt i *andra* kammaren herrar Holmberg, Bohman, Cassel, Eliasson i Moholm, Hedin, fru Kristensson, herr Magnusson i Borås och fröken Wetterström (alla m).

Texten är tryckt i *andra* kammaren.

Hemställan avser: »att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa

dels om en allsidig utredning om det statliga partistödets konstruktion och om andra i motionen berörda frågor som sammanhänger med partiernas finansiering,

dels att motionen därutöver lämnas till grundlagberedningen för beaktande av däri angivna riktlinjer, i syfte att fördjupa och stärka den svenska folkstyrelsen».

Den förra delen behandlades i det nyssnämnda utlåtandet. Nu upptas alltså *den andra dels-satsen* i hemställan.

Tidigare motioner

Även vid envar av de tre närmast föregående riksdagarna har väckts partimotioner från samma parti med synpunkter och reformkrav i ett flertal hänseenden och hemställan att det anförda måtte beaktas i samband med arbetet på en ny författning. Utskottet hänvisar till sina utlåtanden 1966: 30, 1967: 9 och 1968: 11.

Årets motioner

Utöver frågor som aktualiserats de föregående åren har nu även upptagits frågan om obligatoriskt medlemskap i studentkår. I denna del anför:

För att ha rätt att bedriva akademiska studier krävs enligt universitetsstadgan § 88 att den studerande är ansluten till studentkår och i förekommande fall fakultets- och nationsammanslutning.

Detta har visat sig få en tillämpning som strider mot principen om föreningsfrihet. Det ter sig stötande att den enskilde studenten skall tvingas tillhöra en sammanslutning vilken uttalar åsikter i politiska frågor, vilka han ej anser sig kunna stödja.

Denna fråga inrymmer dock en mängd problem av främst ekonomisk och administrativ art, varför vi vill föreslå att formerna för medlemskap i studentkår granskas i sin helhet.

Utskottet har inhämtat remissyttranden över motionerna i denna del dels från universitetskanslersämbetet, dels från Sveriges Förenade Studentkårer. Dessa fogas till utlåtandet i *bilaga 1 och 2*.

I övrigt hänvisar utskottet till motionerna.

Utskottet

Den väsentliga nyheten i förevarande motioner i förhållande till de ovan redovisade ärendena vid de närmast föregående riksdagarna är, att de även tar upp frågan om medlemskap i studentkår skall vara obligatorisk för dem som bedriver akademiska studier. Både universitetskanslersämbetet och Sveriges Förenade Studentkårer har i remissyttranden avstyrkt motionerna i denna del med hänsyn till att frågan är föremål för utredning. Under hänvisning härtill och till sina ovan angivna, av riksdagen godkända utlåtanden får utskottet hemställa,

att riksdagen avslår motionerna I: 97 och II: 115 i vad de behandlats i detta utlåtande.

Stockholm den 25 november 1969

På konstitutionsutskottets vägnar:

GEORG PETTERSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar Georg Pettersson (s), Erik Olsson (s), Sveningsson* (m), Harald Pettersson (cp), Sörlin (s), Sten Andersson* (s), Hernelius (m), Nyquist (s), Lindblad (fp) och Richardson (fp); samt

från andra kammaren: herrar Larsson i Luttra (cp), Adamsson (s), Nilsson i Östersund (s), Henningsson (s), fru Thunvall (s), herrar Johansson i Trollhättan (s), Nelander (fp), Werner (m), Magnusson i Nennesholm (cp) och Strömberg (fp).

* Ej närvarande vid justeringen.

Reservation

av herrar *Sveningsson*, *Hernelius* och *Werner* (alla m) vilka anfört:

Förevarande motioner tar upp en rad frågor av väsentlig betydelse för den svenska folkstyrelsen. Vi ansluter oss till de synpunkter motionärerna anfört. Hemställan avser endast att motionerna skall överlämnas till grundlagberedningen för beaktande, ett önskemål som borde kunna bifallas av riksdagen. Vi anser sålunda att utskottet bort hemställa,

att riksdagen anhåller hos Kungl. Maj:t att motionerna I: 97 och II: 115 överlämnas till grundlagberedningen för beaktande av däri angivna riktlinjer i syfte att fördjupa och stärka den svenska folkstyrelsen.

*Bilaga 1***Remissyttrande av universitetskanslersämbetet**

Genom skrivelse till UKÄ den 18 februari 1969 har riksdagens konstitutionsutskott berett UKÄ tillfälle att yttra sig över de vid 1969 års riksdag väckta likalydande motionerna I: 97 och II: 115 i vad de avser medlemskap i studentkår.

Med anledning härav får UKÄ anföra följande.

Av statsutskottets utlåtande 1968: 148 i anledning av motioner angående studentkårernas verksamhet framgår att Sveriges förenade studentkårer (SFS) vid fullmäktigmöte i maj 1968 beslutat tillsätta en förutsättningslös utredning med uppgift att närmare granska de motiveringar som anförts för och emot obligatoriskt medlemskap i studentkår samt att undersöka olika tänkbara alternativa lösningar med avseende på studerandeflytande m. m.

Nämnda utredning har med skrivelse den 20 maj 1969 till SFS:s styrelse avgett en första rapport med information om vissa fakta kring obligatoriet. Av skrivelsen framgår att utredningen i slutet av augusti 1969 ämnar avge en andra rapport, vilken kommer att behandla kårernas arbetsuppgifter och tänkbara alternativa lösningar av dem vid ett eventuellt avskaffande av obligatoriet. UKÄ har från SFS inhämtat att denna rapport kommer att behandlas vid SFS:s fullmäktigmöte i november 1969 samt att avsikten är att ett definitivt förslag från SFS:s sida skall föreligga i maj 1970.

I avvaktan på resultatet av den inom SFS pågående utredningen och organisationens ställningstagande till detta bör enligt UKÄ:s mening några utredningsåtgärder rörande obligatoriet inte vidtagas från statens sida. UKÄ får därför föreslå att motionerna I: 97 och II: 115 i vad de avser medlemskap i studentkår icke föranleder någon åtgärd.

Beslut i detta ärende har fattats av universitetskanslern efter föredragning av avdelningsdirektören Bruno, varjämte byråchefen Rudhe närvarit.

Hans Löwbeer

C. A. Bruno

Bilaga 2

Remissyttrande av Sveriges Förenade Studentkårer

Sveriges Förenade Studentkårer (SFS) som beretts tillfälle yttra sig över motion II: 115 (I: 97) 1969 om åtgärder för att fördjupa och stärka det svenska folkstyret i de stycken som rör medlemskap i studentkår får härmed anföra följande:

Frågan om det obligatoriska medlemskapet i studentkår och nation/fakultetsförening för studerande vid eftergymnasiala utbildningsanstalter liksom därmed sammanhängande problem i fråga om ställningstaganden i olika frågor från kårernas sida har vid skilda tillfällen aktualiserats under de senaste åren, såväl inom som utom SFS. Organisationen har därvid fått anledning att beröra olika aspekter av denna problematik och till statsmakterna framföra sin principiella syn på frågan.

I de remitterade motionerna anförs att universitetsstadgan § 88 fått en tillämpning som strider mot principen om föreningsfrihet. Vidare anför motionärerna att »det ter sig stötande att den enskilde studenten skall tvingas tillhöra en sammanslutning vilken uttalar sig i politiska frågor, vilka han ej anser sig kunna stödja». SFS vill i anledning av motionärernas motiveringar framhålla att universitetsstadgan § 89 direkt ålägger studerandesammanslutningarna att bevaka — och därmed ta ställning i — olika frågor. Någon generell metod att därvid avgöra vilka frågor som är av politisk art och vilka som inte är det har inte påvisats under de gångna årens debatt.

SFS avgav den 25 april 1968 yttrande över riksdagsmotionerna II: 667 (I: 531) 1968 angående studentkårens verksamhet i vilket yttrande hänvisas till, och sammanfattas, organisationens tidigare yttranden i frågan. Dessa motioner syftade till införande av besvärsinstitut för att därigenom begränsa kårernas kompetensområde. I statsutskottets utlåtande nr 148 av den 5 november konstaterade utskottet att SFS vid fullmäktigebehandling i maj 1968 beslutat tillsätta en utredning i frågan. I september samma år fastställde SFS:s styrelse tidsplan för utredningen, vari konstaterades att — med hänsyn till utredningsuppdragets omfattning och tillgängliga sekretariatsresurser — utredningen kunde antas ha slutfört sitt arbete först vid slutet av höstterminen 1969. Någon möjlighet att genomföra utredningen före den planerade tidpunkten synes inte föreligga. Utredningsuppdraget implicerar frågor av omfattande och generell natur, såsom former för studerandeflytande över undervisningen och det studiesociala stödet — med anknytning till den vidare problemställningen gällande universitetens och högskolornas framtida struktur — liksom problem av juridisk karaktär gällande framtida förvaltning av studerandesammanslutningarnas tillgångar. Den sistnämnda frågan utredes f. n. på uppdrag av Universitetskanslersämbetet även vid universitetet i Stockholm rörande fakultetsföreningarnas tillgångar.

Vid fullmäktigebehandling i maj 1969 uttalades att SFS i princip är mot den obligatoriska anslutningen till studentkår samt till nation/fakultetsförening samt att SFS:s egen obligatorieutredning skall utreda hur de prak-

tiska svårigheterna skall lösas då obligatoriet avskaffas. Däremot avslogs yrkanden att SFS skulle hemställa om statlig utredning i frågan.

SFS önskar inte hemställa om åtgärder i syfte att få obligatoriet omprövat förrän konkreta och ur olika aspekter tillfredsställande alternativ till nuvarande lösning föreligger. I avvaktan på den pågående utredningen och den vidare behandlingen av utredningsresultatet inom organisationen föreslår SFS att riksdagen måtte lämna de remitterade motionerna utan åtgärd.

Stockholm den 21 juli 1969

SVERIGES FÖRENADE STUDENTKÄRER

Per Åke Hallberg

Vice ordförande

Mats Ohlin

Sekreterare i obligatorieutredningen